

AINEKAVA
KUNSTIÕPETUSE AINEKAVA ÜLDOSA
(1.-4. KLASS)

KUNSTIÕPETUSE AINEKAVA ÜLDOSA 1.-4. klass

ÜLDALUSED

1. Kunstiõpetus põhikoolis ja gümnaasiumis

1.1. Kunstiõpetusele on üldhariduse kontekstis eriomane õpilase visuaalse ja taktilise meele arendamine, ta on tihedalt seotud teiste õppeainetega (muusika, ajalugu, kirjandus, loodusained jt). Kunstiõpetuses ergutatakse õpilase kujutlusvõimet ja loovust, tasakaalustatakse emotsioone ja kujundatakse maitseotsustusi ning huvi kunstikultuuri vastu. Kõigile jõukohaste praktiliste tööülesannete kaudu kinnistatakse õpitavat ja kasvatatakse kunstihuvi. Ergutamaks võimalikult paljude õpilaste loomingulist tegevust, tuleks kõigis kooliastmetes korraldada õpilastööde väljapanekuid.

1.2. Põhikooli kunstiõpetuses on peamine praktiline tegevus, tööine sisseelamine loominguprotsessi mitmesuguste tehnikate vahendusel ja sealjuures algupärase eneseväljenduse säilitamine. Õpitakse ohutuid ja otstarbekaid töövõtteid, materjali säästlikku kasutamist ning kunstialaseid mõisteid, hakkavad kujunema väärtushinnangud. Põhikooli lõpetajal on üldine ettekujutus kunsti- ja tehnikakeelest ning ta on suuteline ise valima, mida ta sellest praktiliselt või teoreetiliselt tundma õppida soovib. Õppeülesanded lahendatakse loovtöödena.

1.3. 1.–3. klassis on esikohal lapse loomingulise algatusvõime areng ja leidurivaistu kujunemine, kuid oluline on ka käeliste oskuste ja vilumuste treenimine. 4.–9. klassi kunstiõpetus on juba oma olemuselt integratiivne, sisaldades elemente kujutavast ja kujundavast kunstist, arhitektuurist ja disainist, käsitööst ja rahvakunstist, kunsti- ja kultuuriajaloo, foto-, kino- ja videoõpetusest.

1.4. Gümnaasiumi kunstiõpetuses õpetatakse süstemaatiliselt tundma ja väärtustama maailma ja eesti kunstipärandit ning püütakse tunnetada kunstiojekte kui rahvuslikke või rahvusvahelisi kultuuriväljundeid.

1.5. Äratatakse huvi kunsti analüüsimise ja hindamise vastu, ergutatakse mineviku ja nüüdiskunsti vastandamist kitsile ning suunatakse heale maitsele vastavate eelistuste kujundamist, millest peaks lähtuma ka kunstiojektide kaitse.

1.6. Gümnaasiumis on kolm kohustuslikku kunstikursust, millele lisaks võib kool valida valikkursusi. Viimaseid võivad õpetaja ja õpilased ise koostada sõltuvalt õpilaste huvidest ja kooli võimalustest.

2. Põhikooli õppe-eesmärgid

Põhikooli kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- õpib tundma ja kasutama kunstikeelt;
- arendab oma vaatlusoskust ja kompimismeelt;
- arendab kujundilist mõtlemist ja kujutlusvõimet;
- omandab loovtegevuse kogemusi, arendab loovust ja fantaasiat;
- õpib kasutama kujutavate ja kujundavate kunstide väljendusvahendeid;
- omandab teadmisi kunstiliikidest ja stiilidest;
- õpib vaatama ja hindama kunstiteoseid, kujundab oma kunstimaitset.

KUNSTI AINEKAVA 1.–3. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Tehakse enamasti lühiajalisi praktilisi ülesandeid (ca 45 min), mis sisaldavad mingi töövõtte, tehnika või loovülesande lahendamist ning millele võib tunni lõpus anda vähemalt suulise hinnangu. Valmistatakse ruumilisi töid (konstrueerimine, voolimine, kujustamine), maalitakse ja joonistatakse – lähtutakse ainekesksest arendamisloogikast (vertikaalne suundumus).

- 1.2. Arvestatakse selles eas lapsele omast põhitegevusele kaasnevat sünkretistlikku lähet (horisontaalne suundumus) – lapsele meeldib tööd tehes seletusi anda, etelda ja laulda. Tuleks leida võimalusi ka lastepäraste *happeningi*-laadsete ürituste korraldamiseks.
- 1.3. Tehakse töid, mis oma olemuselt laiendavad aineõpetuse sisu, nt kokkupuuted disainiõpetusega, etnograafilise ja rakendusliku käsitööga (horisontaalne suundumus).
- 1.4. Mõningaid õppeülesandeid on kasulik teha vähemalt paari- või enamatunniliste tsükklitena, et paremini tehnikat kinnistada (näiteks voolimine), kusjuures selle tsükli sees võiksid vajadusel vahelduda figuraalse ja abstraktse ning ruumilise ja tasapinnalise iseloomuga tööd.
- 1.5. Tööülesannete järjestamisel arvestatakse põhimõtet keerulisemalt kujutamisel lihtsamale. Lapsed võivad skulptuuri tehes või maalides vahetu eneseväljendusena luua keerulisi kompositsioone, mis vaatajat oma juhusliku naiivsusega lumuvad, häirivad või hoopis arusaamatuks jäävad; õpetaja ülesanne on seda isikupärast eneseväljendust suunata.
- 1.6. Inimese- ja loomafiguuride kujutamise juhendamisel kasutab õpetaja võimalikult palju mitmesuguseid näitvahendeid või teeb ise tahvlile dünaamilisi visandeid, skeemide kasutamist ja nende ettenäitamist välditakse.
- 1.7. Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest ruumiliselt tasapinnalisele: nt, voolime looma ja alles siis teeme temast joonise.
- 1.8. Maalimisel kasutatakse veega lahustuvaid kattevärve (guašš, tempera), mis võimaldavad värvide segamist koos valge värvi kasutamisega ja mitmekihilist maalimist.
- 1.9. Illustreeritud kunstivestlustes arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale (kõigepealt tutvutakse kodukoha arhitektuuri ja kunstnikega), mida käsitletakse osana praktilise töö tunnist.
- 1.10. Selles vanuseastmes, kus tehakse lühiajalisi ülesandeid, tuleks anda igale lapsele tema töö eest suuline ja võimalikult positiivne hinnang. Tunni lõpul analüüsitakse valikuliselt mõningaid õpilastöid, kuulatakse ka klassikaaslaste arvamusi.

2. Õppesisu

- 2.1. KIJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS. Inimese kujutamine: täisfiguur eest- ja külgsuunas liikumises, portree eestvaates. Eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne iseloomulikus asendis ja liikumises), eluta looduse (kivid, vesi jne) ja tehisevormide (ehitised, sõidukid jne) kujutamine joone ja silueti abil. Tutvumine geomeetriaalsete põhivormidega seoses igapäevaesemetega (ruumiliselt voolimisel ja meisterdamisel ning tasapinnaliselt joonistamisel ja maalimisel figuuride ülesehitamise ühe võttena).
- 2.2. VÄRVI-, KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS. Kuuevärviring: põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja nende segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violet). Helestamine ja tumestamine ning külmad ja soojad toonid. Meeleolu väljendamine värvidega. Pildi pinna organiseerimine (kujutatava suuruse ja paberiformaadi erinevad suhted). Pea- ja kõrvalelemendid ning taust. Pildi üksikosade tasakaal. Rütm, rühmitamine ning osaline kattumine. Ribaornament. Suuruse vähenemine kauguses.
- 2.3. DISAIN JA KIRJAÕPETUS. Meisterdamine, lähtudes otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja iluõpetusest (mänguasjad, nukuteatri elemendid, liiklusvahendeid ja agregaatide meenutavad lehed, pakendid, ruumikaunistused, maketid jne looduslikest ja tehismaterjalidest). Rütmiharjutused ja mängud kirjaelementide ja tähtedega (joonistatult, maalitult, rebitult, volditult). Tööd joonlaua ja sirkliga.
- 2.4. VESTLUSED KUNSTIST. Kunst (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika) ümbritsevas keskkonnas. Oma kodulinna/asula, kodumaja/korteri, toa, suvekodu, aia/pargi kujundus. Tarbevormi kuju ja funktsioonid. Raamatukujundus. Kujundamine teatris. Multifilmid. Kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödesse.
- 2.5. TEHNIKAD JA MATERJALID:

- skulptuur. Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Erinevate tekstuuride loomine. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plastid, traat jne). Voltimine: karbid, loomad, inimesed jne;
- maal. Kattevärvidega (guašš jt) maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalilise pinna saamine kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž rebituna värvipaberitest ja/või makulatuurist;
- graafika. Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega. Punkti ja joone kasutamine faktuuri loomiseks. Paljundusgraafika: natuur-, papi- ja materjalitrükk guaši või temperaga.

3. Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- oskab kasutada ohutult töömaterjale, -vahendeid ja kunstitehnikaid loominguliseks eneseväljenduseks;
oskab valmistada mahulisi figuure ning mänguasju voolimis- ja muudest materjalidest;
- oskab kujutada liikuvaid figuure;
- peab silmas pildi kompositsioonireegleid;
- oskab luua ja kasutada lihtsamaid faktuure;
- oskab teha kollaaži ja viltida paberit;
- oskab kunstiteoseid lihtsas vormis kirjeldada ja oma eelistusi põhjendada;
- väärtustab enda töödest erinevaid lahendusi;
- märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

KUNSTI AINEKAVA 4.–6. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Arendatakse edasi ja täiendatakse I kooliastmel läbitud kunstipedagoogilisi suundumusi. Sünkretistlikku lähet arendatakse edasi *happening*'i-laadsete etenduste kaudu, mida valmistatakse ette õppetunnis ja esitatakse mingil kooliüritusel. Leitakse võimalusi erinevate graafikatehnikate (ühelikordsete ja paljundustehnikate) kasutamiseks ning täiendavaks tundmaõppimiseks ka väljaspool kooli. Külastatakse võimaluste piires kunstinaütusi, kunstnike ateljeesid ja töökodasid. Rõhutatakse kunstivestluste osa praktilise töö tundides ja seostatakse seda vastavalt võimalustele ajalootundides läbitava esi- ja vana-aja käsitlemisega, vältides otsest illustratiivsust praktiliste ülesannete valikul. Rõhutatakse läbitava ajastu kunsti olemuse tundmaõppimist ja rakendamist loovülesannetes.

1.2. Kuna õpilases hakkab kujunema kriitiline suhtumine oma töösse, kombineeritakse tööülesandeid nii, et need oleksid omasemad kord ühele, kord teisele küpsemisetapile ning erineva väljenduslaadi ning kalduvustega õpilastele – vahelduvad figuraalsed ja abstraktse iseloomuga kompositsioonide tsüklid ning arhitektoonikalahendid. Võimaluste piires eelistatakse õpilase tööle suuliste hinnangute andmist ja võimalikult positiivse üldhindega hindamist õppeveerandi lõpus.

2. Õppesisu

2.1. KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS. Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid. Miimika. Erinevas eas inimeste kujutamine. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehisvormide suhe. Visandamine natuurist. Vaikelu. Varju tekkimine. Langev vari.

2.2. VÄRVI-, KOMPOSITSIOONI- JA PERSPEKTIIVIÕPETUS. Värvide segamise elementaartabel. Ühe värvi erinevad toonid (nt kollakas-, sinakas-, pruunikasroheline). Koloriit. Piiratud arvu värvidega maalimine (ka monokroomselt). Akromaatilised ja kromaatilised värvid. Kolmanda astme värvide saamine (oranž+sinine, roheline+punane, violett+kollane). Kujutatava lõikumine pildiservaga. Sümmeetria ja asümmeetria. Dünaamiline ja staatiline kompositsioon.

Pildi dominant. Kompositsiooni tasakaal. Piiratud ja piiramata pinnad. Plaanilisus pildi pinnal. Õhu(värvi)perspektiiv. Pöörd- ja kandiliste kehade kujutamine ruumiliselt.

2.3. DISAIN JA KIRJAÕPETUS. Keskkonna kujundamine sise- ja välisruumis (stend, klassiruum, oma tuba, mänguväljak jne). Kombinatoorika geomeetristest elementidest ruumis ja tasapinnal. Tööd joonlaua ja sirkliga (ornament, pinnalaotus pakendi või maketi jaoks). Teksti kujundamine (nt seoses emakeele loovtöödega). Kirjaoptika. Initsiaal. Fantaasiakiri. Tarbegraafiline kiri (nt pakend, etikett jne).

2.4. VESTLUSED KUNSTIST. Kunstiliigid (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika, tarbekunst). Koomiks. Rahvakunst. Kunsti väljendusvahendid (punkt, joon, pind, värv jne). Kunstimõisteteid (originaal, koopia, reproduktsioon, autoritiraaz jne). Ainetevahelised (ajalugu, kirjandus, muusika, teater, film, televisioon, reklaam) seosed. Kunstimälestised.

2.5. TEHNIKAD JA MATERJALID:

- skulptuur. Skulptuuride modelleerimine savist ja lõikamine pehmetest materjalidest (vahtplast jne). Reljeef;
- maal. Maalimine kattevärvide ja akvarellidega. Tööd kriidi- ja õlipastellidega, värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž värvipaberist ja/või makulatuurist;
- graafika. Joonistamine grafiit-, vilt- ja pastapliiatsiga. Paljundusgraafika: kõrgtrükk (nt papi-, materjali-, linooltrükk).

3. Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- omab ettekujutust visuaalse kunsti liikidest ning nende väljendusvahenditest;
- tunneb ainekavas kasutatavaid visuaalse kunsti mõisteid ja oskab neid kõnes kasutada;
- oskab kasutada ainekavas loetletud töömaterjale ja -vahendeid;
- oskab valikuliselt kasutada tehnikaid ja kujutamiskiise loominguliseks eneseväljenduseks;
- tunneb abstraktsele vormi- ja värviõpetusele omaseid väljendusvõimalusi ning lihtsamaid kompositsioonivõtteid, oskab neid kasutada kujundamisülesannete lahendamisel ruumis ja tasapinnal;
- tunneb keraamilise voolimise ja kujundamise võtteid;
- tunneb kõrgtrüki olemust.